

2. Навчально-методичний посібник / авт.: О.В. Чеботарьова, Г.О. Блеч, І.В. Гладченко, С.В. Трикоз, І.В. Бобренко, Н.А. Ярмола та ін. // за ред. О.В. Чеботарьової. Київ : ІСП НАПН України, 2019. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/inklyuzivne-navchannya/dlya-fahivciv/metodiki-inkluzia>; <https://imzo.gov.ua/osvita/zagalno-serednya-osvita/navchalno-metodychne-zabezpechennya/>.

3. Наказ МОН України від 19.09.2022 №836 «Про затвердження типових освітніх програм для 1-2 та 3-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для осіб із порушеннями інтелектуального розвитку та визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів Міністерства освіти і науки України». URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-tipovih-osvitnih-program-dlya-1-2-ta-3-4-klasiv-specialnih-zzso-dlya-osib-iz-porushennyami-intelektualnogo-rozvitku>.

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. №221 «Про затвердження Положення про спеціальну школу та Положення про навчально-реабілітаційний центр» зі змінами від 04.08.2021 №843, від 03.11.2021 №1132, від 30.08.2022 №979 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/221-2019-%D0%BF#Text>.

Гринчук Л.В.,
методист ресурсного центру
з підтримки інклюзивної освіти
КЗ «Інститут післядипломної педагогічної освіти
Чернівецької області»
e-mail: lu83da@ukr.net

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО НАДАННЯ ЛОГОПЕДИЧНИХ ПОСЛУГ ДІТЯМ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ У 2023/2024 Н.Р.

Нинішні тенденції реформування освіти висувають вимоги до навчання з позицій оновлення його змісту та методів реалізації. Зосередження уваги на процесі засвоєння дітьми знань з огляду на особливості їхнього розвитку є одним із найважливіших завдань реформування освіти. Навчання дітей із особливими освітніми потребами в контексті сучасних освітніх змін варто розглядати як процес, в якому поєднуються не тільки змістове та методичне наповнення, а передусім як інтеграцію особливостей розвитку дітей, навчального змісту, методичного супроводу, що забезпечить

активізацію їхніх освітніх можливостей.

Корекційна логопедична робота є важливою ланкою комплексного психолого-педагогічного впливу на дитину, адже стимулює розвиток усіх когнітивних процесів, передусім мовленнєвої функції, розширює комунікативно-пізнавальну діяльність дітей через основні форми організації їх життя – гру, навчальну діяльність, рухову активність, спілкування з однолітками та педагогами. Сучасні вимоги до теорії і практики логопедії актуалізують проблему пошуку найбільш ефективних методів і прийомів корекційно-розвиткової та попереджувальної роботи з дітьми, які мають функціональні мовленнєві труднощі [2, с.6].

Діяльність вчителя-логопеда регламентується нормативно-правовими документами як і для інших педагогічних працівників закладів освіти, а також Положенням про логопедичні пункти системи освіти, затвердженим наказом МОНУ від 13.05.1993 №135 та Порядком комплектування дошкільних навчальних закладів (груп) компенсуючого типу, затвердженим наказом МОНУ і МОЗУ від 27.03.2006 №240/165.

На логопедичні пункти та в спеціальні групи ЗДО, насамперед зараховуються здобувачі освіти, функціональні мовленнєві труднощі яких перешкоджають успішному навчанню [3].

Для покращення якості організації освітнього процесу Міністерством освіти і науки України розроблено [проект наказу «Про затвердження Порядку надання логопедичних послуг в системі освіти»](#). Проектом передбачено:

- оновлення положення про логопедичні пункти в системі освіти, у тому числі визначення порядку їх створення, функціонування та надання ними логопедичних послуг;

- визначення особливостей надання логопедичних послуг вчителями-логопедами закладів дошкільної та загальної середньої освіти, їх обов'язків та повноважень;

- визначення особливостей надання логопедичних послуг в інклюзивно-ресурсних центрах, обов'язків та повноважень вчителів-логопедів цих установ;

- унормування організації надання логопедичних послуг, у тому числі форм організації такої роботи, документів, які мають вести вчителі-логопеди, особливостей розбудови матеріально-технічної бази.

Актуальним для вчителів-логопедів закладів загальної середньої та дошкільної освіти у 2023/2024 н.р. також є:

- оцінювання мовленнєвого розвитку дитини з метою визначення структури і ступеня складності мовленнєвих труднощів;

- виявлення індивідуальних особливостей мовленнєвого розвитку дитини і причин виникнення порушень у розвитку;
- вибір оптимальних для розвитку дитини з мовленнєвими порушеннями корекційних програм, методів і прийомів у відповідності до особливих освітніх потреб;
- організація і проведення індивідуальних і групових занять з корекції порушень усного і писемного мовлення, а також з розвитку комунікативних навичок дітей;
- індивідуальне і групове консультування батьків з визначених проблем;
- формування психолого-педагогічної компетентності батьків, діти яких навчаються в інклюзивних класах/групах;
- консультування педагогів та інших учасників освітнього процесу з питань мовленнєвого розвитку;
- забезпечення логопедичного супроводу дитини з мовленнєвими порушеннями в закладі з інклюзивним навчанням;
- розробка індивідуально-орієнтованих корекційно-розвиткових програм;
- допомога у впровадженні адаптованої/модифікованої освітньої програми для осіб з особливими освітніми потребами.

Наголошуємо, що весь процес корекційного навчання має чітку комунікативну спрямованість.

У зміст професійної діяльності вчителя-логопеда входить *діагностична, корекційно-розвиткова, організаційно-методична, консультативно-просвітницька і профілактична робота*. Кожний напрям діяльності вчителя-логопеда включається в єдиний процес комплексного логопедичного супроводу, маючи свою специфіку та конкретне змістове наповнення.

Звертаємо увагу, що вчитель-логопед входить до складу мультидисциплінарної команди фахівців, які реалізують психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в **інклюзивному освітньому просторі**, безпосередньо надає корекційно-розвиткові послуги, які направлені на подолання труднощів під час навчання, які пов'язані з проблемами мовленнєвого розвитку і комунікативних труднощів.

Вчитель-логопед як *фахівець команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами у закладі освіти*:

- надає корекційно-розвиткові послуги дитині з особливими освітніми потребами, згідно індивідуальної програми розвитку;

- здійснює моніторинг досягнень у мовленнєвій сфері розвитку дитини, згідно з індивідуальною програмою розвитку;

- надає рекомендації педагогічним працівникам щодо особливостей організації освітнього процесу, реалізації корекційно-розвиткових цілей в процесі навчання, технологій для досягнення кінцевих цілей навчання, визначених в індивідуальній програмі розвитку та застосування адаптацій/модифікацій;

- консультує батьків дитини з особливими освітніми потребами [4].

Згідно з Постановою КМУ від 15.09.2021 р. №957 психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги вчителі-логопеди надають шляхом проведення корекційно-розвиткових занять відповідно до Висновку про комплексну оцінку розвитку дитини. Такі заняття можуть реалізуватися на двох рівнях: індивідуальному – вчитель-логопед застосовує індивідуалізовані методи, прийоми і форми роботи; груповому – від 2 до 8 дітей. Група комплектується з урахуванням індивідуальних особливостей учнів.

Тривалість корекційно-розвиткових занять для вихованців ЗДО визначається відповідно до віку дітей та виду діяльності за освітніми напрямками. Для учнів ЗЗСО становить: індивідуальне – 20-25 хв.; групове – 35-40 хв.

Години, визначені в індивідуальній програмі розвитку для проведення корекційно-розвиткових занять не враховуються під час визначення гранично допустимого тижневого навчального навантаження дітей з особливими освітніми потребами [5; 6].

Наголошуємо, що дітям, у яких під час навчання в ЗДО та ЗЗСО виявлено труднощі, за рішенням закладу може надаватись підтримка **першого рівня**. Інститутом спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України розроблено методичні рекомендації для закладів загальної середньої освіти щодо визначення освітніх труднощів I рівня підтримки в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти та методичні рекомендації щодо визначення освітніх труднощів та рівнів підтримки у дітей раннього та дошкільного віку, у яких прописано:

- алгоритм визначення категорій освітніх труднощів (рівнів) у дітей раннього й дошкільного віку та порядок забезпечення їх підтримки в закладів дошкільної освіти;

- маркери для визначення освітніх труднощів (рівнів) у дітей раннього віку (2-3 років), дошкільного (3-6 років) та шкільного віку;

- опитувальники для визначення I рівня підтримки здобувачів освіти дошкільного та шкільного віку;

- діагностичний мінімум для визначення рівнів підтримки у дітей раннього (2-3 років) та дошкільного віку (3-6 років);
- картки досягнень дошкільників [1].

Для дітей, яким визначено I рівень підтримки, учителі-логопеди надають консультативну допомогу, а також дитина може отримати логопедичні послуги в логопедичному пункті системи освіти

Успішність подолання функціональних мовленнєвих труднощів у дітей з особливими освітніми потребами залежить від цілеспрямованого пошуку вчителями-логопедами шляхів удосконалення організації корекційної роботи, урахування індивідуально-типологічних особливостей дитини з порушеннями мовленнєвої діяльності, свідомого проектування змісту корекційного навчання на основі оптимального поєднання традиційних та інноваційних педагогічних технологій, дидактичних методів і прийомів.

Список використаних джерел та літератури

1. Лист МОН №4/1196-22 від 08.06.2022 «Про методичні рекомендації щодо визначення освітніх труднощів та рівнів підтримки у дітей раннього та дошкільного віку». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/2022/06/23/List.MON-4.1196-22-08.6.2022.pdf>.

2. Рібцун Ю.В. Професійний довідник учителя-логопеда дошкільного навчального закладу. Харків : Вид. група «Основа», 2012. 239 с.

3. Наказ МОН №135 від 13.05.1993 «Про затвердження Положення про логопедичні пункти системи освіти». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0059-93#Text>.

4. Наказ МОН №609 від 08.06.2018 «Про затвердження Примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної та дошкільної освіти». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0609729-18#Text>.

5. Постанова КМУ №957 від 15.09.2021 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text>.

6. Постанова КМУ №765 від 21.07.2021 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/769-2021-%D0%BF#Text>.